

Ramme for formidling af metodebegrebet i International økonomi, hhx

International økonomi på hhx benytter sig af samfundsvidenskabelig metode, hvilket fremgår tydeligt af læreplanen. Samfundsvidenskabelig metode er ikke en entydig størrelse og fortolkes forskelligt i forskellige faglige sammenhænge. Dette notat har til formål at give forslag til en ramme for, hvordan begrebet ”metode” kan indgå i faget international økonomi, hhx.

Hvorfor metode?

Der er flere grunde til, at elevernes metodeforståelse spiller en betydelig rolle i undervisningen i International økonomi.

For det første er samfundsvidenskabelig metode i sig selv et væsentligt redskab og et mål, såvel i selve faget som i hele hhx uddannelsen. Fagets metodiske tilgang er en forudsætning for at kunne generere viden og danne teori. Den systematiske og strukturerede tilgang til stoffet bidrager til fagets identitet, som et fag der på saglig og faglig vis behandler samfundsøkonomisk stof på nationalt, regionalt og globalt niveau.

For det andet er fagets metode i stigende grad i spil i flerfaglige sammenhænge, eksempelvis studieområdet på hhx. Her arbejdes ofte tematisk og undersøgende, hvorfor metodeanvendelse er nødvendig. I sådanne sammenhænge er det et krav, at eleverne har forståelse af, at fagenes metoder rummer forskellige kvaliteter og begrænsninger. For at kunne forholde sig reflekterende og kritisk til anvendte metoder i en bestemt sammenhæng er det derfor en forudsætning at være sig bevidst om hvilken metodisk identitet de enkelte fag har. I denne sammenhæng repræsenterer international økonomi som profilfag på hhx en væsentlig rolle og rummer væsentlige metodiske bidrag, som ikke på samme måde opfyldes af andre fag.

De kompetencer, der er knyttet til en sikker metodeforståelse, bidrager ligeledes til at styrke elevernes almene studiekompetence og dermed til opfyldelse af hhx – bekendtgørelsen.

Af hensyn til overskueligheden deles metodebegrebet i tre delelementer:

1. Indsamling af data
2. Bearbejdning af data
3. Forholdet mellem empiri og teori

Indsamling af data

Indsamling af data i international økonomi vil ofte dreje sig om at indsamle data der i forvejen er "skabt" af andre og derfor tilgængelige i diverse databaser. Her kan være tale om både kvalitative og kvantitative data. I sjældne tilfælde lader det sig gøre selv at gennemføre undersøgelser; spørgeskemaer, statistik indsamling osv.

Den type problemstillinger international økonomi beskæftiger sig med er ofte på et så generelt (aggregeret) niveau, at vi søger data der i forvejen eksisterer, og som vi vil indsamle i en konkret sammenhæng eller til et konkret formål. Derfor åbner der sig følgende væsentlige spørgsmål til overvejelse i forbindelse med indsamling af data. Hvor og hvordan finder jeg de relevante data i forhold til dét jeg vil undersøge? Og hvilke databaser er troværdige og anvendelige til mit formål?

Databaser og søgeord

I denne forbindelse kan man gøre sig overvejelser om hvorvidt det vil være muligt selv at fremstille disse data eller at det er nødvendigt at søge andre data.

I langt de fleste tilfælde vil det være nødvendigt at søge data i data baser. Der kan være tale om kvalitative data, som fx artikler fra artikel-databasen SKODA eller kvantitative data fra de mange statistiske databaser. Et godt eksempel på en rendyrket kvantitativ database er "statistikbanken" fra Danmarks statistik.

I begge tilfælde er det en metodisk kompetence at kunne anvende relevante søgeteknikker. I forhold til kvalitative data drejer det sig primært om at kunne identificere *søgeord* der giver frugtbare resultater. Dette gør sig også (måske især) gældende ved Google-søgninger.

I forhold til kvantitative data består databehandlingskompetencen i at *kende de enkelte databasers opbygning* og sprogbrug, idet der ofte anvendes kodeagtigt sprog og måske ikke umiddelbart logiske "indgange" til de ønskede data. Ofte er det også nødvendigt at kende søgeord på engelsk.

Det hører med til god metodeforståelse at kunne sondre mellem kvalitative og kvantitative data og kunne gøre sig overvejelser om fordele og ulemper ved disse, - også i konkrete sammenhænge.

Yderligere viser eleverne metodisk kompetence ved at fortage *korrekt kildehenvisning* og kunne argumentere for hvorfor dette er hensigtsmæssigt og nødvendigt.

Kildekritik

I forbindelse med kildekritik kan der trækkes på historiefagets metodetilgang. Der kan særligt lægges vægt på begrundelsen for at en kilde kan være henholdsvis troværdig eller utroværdig.

Det er også en metodisk overvejelse værd, at diskutere hvilken rolle en kilde kan spille i undersøgelsen, selvom vi vurderer, at den ikke er 100% troværdig eller objektiv. Et partis hjemmeside fx er næppe 100% troværdig i enhver sammenhæng, men kan udmærket anvendes som belysning af en sag model eller teori.

Bearbejdning af data

I forbindelse med bearbejdning af kvantitative data, dvs. oftest statistisk talmateriale drejer det sig om at beherske relevante regneark redskaber, fx excel til *beregning og præsentation af data* med det formål at frembringe overblik og sammenhæng.

En væsentlig del af metodeundervisningen består i at opøve sikkerhed i at bearbejde samfundsøkonomisk datamateriale. Samspillet med matematik kan hensigtsmæssigt komme i spil i denne forbindelse.

Det er fx en metodisk overvejelse at argumentere for hvilke fordele og ulemper de er forbundet med at indeksere eller beregne procentfordelinger fra for absolutte tal på et givet talmateriale.

Undervisningen i international økonomi inddrager ofte diverse artikler, rapporter, notater, redegørelser og lign. Sådanne tekster kan betragtes som kvalitative data. Elevernes evne til at skabe overblik over teksterens pointer, dvs. redegøre for indhold og forholde sig analyserende, diskuterende eller vurderende til teksten - og ikke mindst skelne mellem disse tilgange styrker elevernes metodeforståelse.

Sammenhængsmodeller

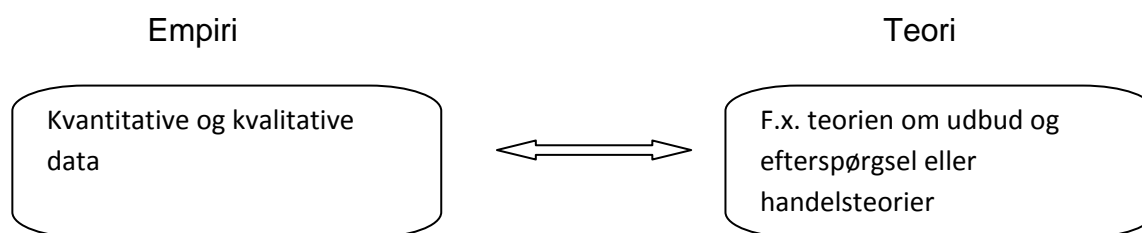
I forbindelse med bearbejdning af kvalitative data (og af og til også kvantitative data) kan det ofte være en god ide at fremstille sammenhængsmodeller. Sammenhængsmodeller består kasser og pile der illustrerer og bringer sammenhæng og overblik over indholdet af en tekst; artikler, kronikker, økonomiske redegørelser eller lign. Elevernes evne til at udarbejde simple modeller (modelleringskompetence) er også at betragte som metodisk kompetence.

Indsamling og bearbejdning af data kan tilsammen betragtes som databehandlingskompetence.

Forholdet mellem empiri og teori

Datamateriale er udtryk for 'virkelighed' eller empiri eller mere præcist et udsnit af virkeligheden i modsætning til 'teorier' om virkeligheden. Teorier betragtes i denne sammenhæng som påstande om sammenhænge, særligt årsagssammenhænge, inden for et bestemt defineret område og er derfor af mere almen og generel karakter. Modeller kan anvendes i mere konkrete sammenhænge og har ikke generel karakter, men er et glimrende redskab hvormed man kan skabe overblik over af både kvantitative og kvalitative data.

Den grundlæggende tanke om, at vi ved hjælp af makroøkonomisk teori kan afdække årsagssammenhæng er helt afgørende for international økonomi. Det er netop derfor vi vedlægger bilagsmateriale ved mundtlige eksamensspørgsmål og det er også derfor den skriftlige prøve i international økonomi A består af et case-materiale. Begge dele har som omdrejningspunkt at skabe samspil mellem teori og empiri. Metodearbejdet består i at bearbejde datamateriale (og ved eksamen med internetadgang også i at indsamle data) - og vurdere hvilke teorier der er relevante der er relevant kan anvendes for at besvare den stillede opgave.

Det er derfor hensigtsmæssigt, at eleverne har forståelse af, at der er *forskel på empiri og teori* og at hele pointen med fagets faglighed består i, at vi som samfundsvidenskabelige økonomer anvender fagets teorier til analyse virkelighedens sammenhænge, dvs. forstå mulige årsagsforklaringer på samfundsøkonomiske problemstillinger og sammenhænge.

Udviklingen af handelsteorier kan tjene som eksempel: Vi kan empirisk afdække globale handelsmønstre med empiriske data. Ønsker vi årsagsforklaringer på de fundne handelsmønstre, kan vi søge hjælp i handelsteoriene, (komparative fordele) som med tiden har udviklet sig, nye teorier (efterspørgselsteorier) kommer til for at forklare nye sammenhænge.

Komparative metode.

Analysen af empiri kan meget vel tænkes at tage form af en sammenligning af forskellige fænomener fx lande, regioner, teorier/modeller eller specifikke økonomiske nøgletal. *Den komparative metode*, som den kaldes, gør det muligt at fremdrage ligheder og forskelle og derved afdække mulige sammenhænge. I forbindelse med den komparative metode vil det ofte være nødvendigt at gøre sig overvejelser om hvilke fænomener det giver mening af sammenligne og hvilket formål den komparative analyse har.

Prognoser

Udarbejdelse af *prognoser* kan bidrage til at tegne et billede af virkeligheden og hvordan den under bestemte forudsætninger vil forme sig i fremtiden. Overvejelse vedrørende prognosers holdbarhed og hvilke forudsætninger der kan og bør opstilles er af metodisk

karakter. Det kan for eksempel være interessant at kende befolkningens aldersfordeling om 20 år. En metodisk overvejelse kan være: Under hvilke forudsætninger kan vi fremstille en prognose for dette?

Af Jens Ditlev Hansen, fagkonsulent